

رابطه ابعاد انگیزش با عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

عباس جوادی^۱، رضا فاریابی^۲

۱. گروه آموزش بهداشت، پردیس بین الملل، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران
۲. گروه خدمات بهداشتی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

تاریخچه مقاله

دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۲۴

پذیرش: ۱۳۹۵/۰۳/۱۲

انتشار آنلاین: ۱۳۹۵/۰۶/۱۵

EDCBMJ 1395;10(2): 142-149

نویسنده مسئول:

رضا فاریابی

گروه آموزش بهداشت، پردیس بین الملل، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

تلفن: ۰۹۱۳۱۴۸۴۶۹۵

پست الکترونیک:

faryabi_r@yahoo.com

زمینه و اهداف: در هر نظام آموزشی میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان یکی از شاخص‌های موفقیت در فعالیت‌های علمی است. هدف این مطالعه بررسی رابطه انگیزش و ابعاد آن با عملکرد تحصیلی در دانشجویان بود.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی-تحلیلی بود. جامعه پژوهش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در سال تحصیلی ۱۳۹۲-۱۳۹۳ بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبتی، نمونه‌ای به حجم ۲۹۱ نفر (دختر و پسر) انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده برای سنجش انگیزش، مقیاس انگیزش تحصیلی (AMS) والرند و همکاران (۱۹۹۲) بود. همچنین معدل کل آنان به عنوان شاخص عملکرد تحصیلی لحاظ شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها به وسیله نرم‌افزار SPSS ۱۶ و با استفاده از آزمون‌های همبستگی پیرسون، آزمون t برای گروه‌های مستقل، آنالیز واریانس و رگرسیون چندگانه در سطح معنی‌داری ($\alpha = 0/05$) انجام شد.

یافته‌ها: نتایج به دست آمده نشان داد که مؤلفه‌های انگیزش درونی و بیرونی با عملکرد تحصیلی رابطه معناداری ندارد. اما مؤلفه بی‌انگیزگی با عملکرد تحصیلی رابطه معنی‌داری دارد ($P = 0/006$ ، $r = 0/16$). میانگین نمره انگیزش درونی و بیرونی در دختران نسبت به پسران بیشتر بود اما میانگین نمره بی‌انگیزگی در دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر برتری داشته که این برتری فقط در بی‌انگیزگی معنادار بوده است ($P < 0/001$). همچنین از نظر آماری تفاوت معنی‌داری فقط در مورد بی‌انگیزگی در دانشجویان مورد مطالعه برحسب دانشکده مشاهده شد ($P = 0/003$). میانگین انگیزش و مؤلفه‌های آن در دانشجویان سال اول نسبت به سایر دانشجویان بیشتر بود ($P = 0/007$ ، $P = 0/002$).

نتیجه‌گیری: شناسایی ابعاد و نقش عوامل انگیزشی در عملکرد تحصیلی دانشجویان به منظور انجام مداخلات آموزشی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی، به ویژه برای دانشجویان شاغل به تحصیل در حوزه سلامت ضروری می‌باشد.

کلمات کلیدی: انگیزش درونی، انگیزش بیرونی، بی‌انگیزگی، عملکرد تحصیلی

کپی‌رایت ©: حق چاپ، نشر و استفاده علمی از این مقاله برای مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی محفوظ است.

مقدمه

یادگیری و پیشرفت مربوط است، اطلاق می‌شود^[۱]. دسی و رایان انگیزه تحصیلی را تمایل یادگیرنده به مشغول و درگیر شدن در فعالیت یادگیری و تلاش مستمر در انجام دادن و به پایان رساندن آن فعالیت می‌دانند^[۲]. نظریه خود-تعیینی دسی و رایان متداول‌ترین نظریه در زمینه انگیزه تحصیلی می‌باشد^[۳]. بر اساس این نظریه، انگیزه بندرت دربرگیرنده پدیده واحدی است. افراد نه تنها از نظر میزان انگیزش متفاوت‌اند، بلکه از نظر جهت و نوع

اصطلاح انگیزش از فعل لاتین (Movere) به معنی حرکت دادن مشتق شده است. مفهوم کلی جنبش و تحرک منعکس‌کننده این تصور عام است که انگیزش چیزی است که ما را به جنبش و تحرک وادار، و کمک می‌کند تا تکالیف خود را کامل کنیم. همچنین انگیزش را فرایندی که طی آن فعالیت هدف محور برانگیخته و حفظ می‌شود نیز تعریف کرده‌اند^[۱]. سازه انگیزه تحصیلی در محیط‌های آموزشی به رفتارهایی که به

انگیزش نیز اختلاف دارند و این تعارض در نوع انگیزش به نظرها و اهداف اساسی که باعث انجام کار می‌شوند، ارتباط دارد [۵].

Deci و Ryan به بررسی انگیزه‌های مختلف بر مبنای تعامل این نیازها با شرایط محیطی پرداختند و سه انگیزه را تعریف و تعیین کردند: «انگیزش درونی»، (Intrinsic Motivation) یعنی سائق پیگیری یک فعالیت که تنها به خاطر لذت و خشنودی درونی حاصل از آن پیگیری می‌شود. انگیزش «بیرونی»، (Extrinsic Motivation) یعنی سائق پیگیری یک فعالیت بدون اینکه احساس تعلق به آن وجود داشته باشد و تنها وسیله‌ای برای رسیدن به مقاصد دیگر است. «بی‌انگیزگی»، (Motivless) یعنی فقدان تمایل و اشتیاق در پیگیری یک فعالیت است به خاطر شکست در اثبات اینکه بین رفتار و فعالیت ارتباط وجود دارد [۶،۷].

انگیزه تحصیلی، با حصول آگاهی از چگونگی تأثیر فرایندهای شناختی - انگیزشی شخص روی فعالیت‌هایی که برای پیشرفت تحصیلی وی اهمیت دارند، برآورد می‌شود انگیزش تحصیلی باهدف‌های ویژه، نگرش‌ها و باورهای خاص، روش‌های نائل شدن به آن‌ها و تلاش و کوشش فرد در ارتباط است [۸]. انگیزش طی یادگیری اهمیتی برابر با آن دارد. دانشجویانی که برای یادگیری موضوعی برانگیخته می‌شوند، این آمادگی را پیدا می‌کنند به فعالیت‌هایی بپردازند که به یادگیری آن‌ها کمک می‌کند [۹]. در مقابل دانشجویان بی‌انگیزه برای یادگیری، در تلاش‌های یادگیری خود نظام‌یافته عمل نمی‌کنند. آن‌ها ممکن است طی تدریس کلاسی بی‌توجه باشند، فاقد سازمان بوده و مطالب درسی را مرور و تکرار نکنند [۱۰].

انگیزش فراسوی نتایج حاصل از تفاوت‌های موجود در هوش یا استعداد تحصیلی افراد برای توجیه اختلاف بین دانش‌آموزانی که استعداد یکسانی برای یادگیری دارند اما پیشرفت تحصیلی آن‌ها متفاوت است ما را یاری می‌کند [۱۰]. مفهوم انگیزش به ما کمک می‌کند برخی حقایق جالب را درباره رفتار و یادگیری درک کنیم، درواقع انگیزش در جهت‌گیری هدف‌های رفتاری و تعیین میزان صرف وقت در فعالیت‌های مختلف به ما کمک می‌کند. در هر نظام آموزشی میزان «پیشرفت تحصیلی» (Academic Achievement) دانشجویان یکی از شاخص‌های موفقیت در فعالیت‌های علمی است. از آنجاکه پیشرفت و عملکرد تحصیلی می‌تواند تحت تأثیر شرایط انگیزشی قرار گیرد بررسی تأثیر هر یک از این مؤلفه‌ها بر عملکرد تحصیلی از اهمیت فراوانی برخوردار است. لذا پژوهش حاضر به دنبال بررسی ارتباط ابعاد انگیزش با عملکرد تحصیلی بود.

روش‌ها

تحقیق موجود، توصیفی تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند در رشته‌های پزشکی، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی و بهداشت تشکیل دادند که بر اساس جدول مورگان ۲۹۱ نفر برآورد و به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی نسبتی انتخاب شدند. یعنی ابتدا هر دانشکده به عنوان یک طبقه انتخاب شد و سپس دانشجویان متناسب با حجم جامعه از هر دانشکده و رشته به صورت کاملاً تصادفی انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها برای سنجش عملکرد تحصیلی با مراجعه به پرونده دانشجویان میانگین معدل آنان تا نیمسال مربوطه ثبت شد و برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به انگیزش، از مقیاس انگیزش تحصیلی (AMS) والرند و همکاران استفاده شد [۶]. این مقیاس توسط والرند و همکاران در کشور کانادا بر اساس نظریه خود تعیینی دسی و رایان ساخته شده است [۴]. بیست‌وهشت ماده این مقیاس در پاسخ به این سؤال می‌آیند: چرا به دانشگاه می‌روید؟

در پژوهش حاضر، از مقیاس هنجاریابی شده فوق در فرهنگ ایرانی توسط کاوسیان و همکاران استفاده شد، انگیزش درونی تحصیلی شامل سؤال‌های ۹، ۲، ۱۶، ۲۵، ۴، ۱۸، ۱۱، ۲۷، ۶، ۲۸، ۲۰، ۲۱، ۱۳ و انگیزش بیرونی تحصیلی شامل سؤال‌های ۱، ۱۵، ۱۰، ۱۴، ۱۷، ۲۴، و سؤال‌های ۱۹، ۱۲، ۲۶، ۵ بدون تغییر به همان شکل که والرند نشان داده بود بی‌انگیزگی تحصیلی را تشکیل می‌دهند. سؤال ۳ که بار عاملی بسیار پایین داشته حذف شده است.

هر ماده بر اساس یک مقیاس لیکرتی هفت‌درجه‌ای میزان موافقت یا مخالفت فرد را با هر ماده مشخص می‌کند. در این پیوستار عدد یک نشانگر کاملاً مخالفم، و عدد هفت نشانگر کاملاً موافقم می‌باشد و عدد چهار بیانگر حد وسط و یا نه مخالفم و نه موافقم می‌باشد. نتیجه پژوهش کاوسیان و همکاران نشان داد که مقیاس انگیزش تحصیلی در نمونه دانش‌آموزان ایرانی از پایایی مطلوبی برخوردار است. روش باز آزمایشی نشان می‌دهد که همبستگی بسیار بالایی بین دو اندازه‌گیری در طول زمان مشاهده می‌شود [۱۱]. همچنین محاسبه همسانی درونی (آلفای کرونباخ) و محاسبه پایایی زمانی، نشان می‌دهد که این ابزار از پایایی مقبولی برخوردار است. لذا می‌توان با اطمینان در پژوهش‌های مختلف، در سطح کشور به‌عنوان یک ابزار مناسب که روایی و پایایی مطلوبی

با توجه به جدول فوق، بیشترین فراوانی (۳۸/۵٪) مربوط به افراد سال دوم دانشگاه و کمترین فراوانی (۱۱٪) مربوط به افراد سال اول می‌باشد.

جدول شماره ۲. میانگین مؤلفه‌های انگیزش و عملکرد تحصیلی و ضریب همبستگی بین ابعاد انگیزش با عملکرد تحصیلی

مؤلفه‌های انگیزش	میانگین	انحراف معیار	عملکرد تحصیلی	
			همبستگی (R)	معناداری (P)
انگیزش	۱۵/۸۸	۱۷/۰۴	-	-
انگیزش درونی تحصیلی	۷۵/۷۱	۱۲/۹۵	$P=۰/۳۸$	$r=-۰/۰۱۴$
انگیزش بیرونی تحصیلی	۴۵/۹۸	۶/۸۱	$P=۰/۸۷$	$r=۰/۰۱$
بی‌انگیزگی	۱۰/۹۹	۶/۰۹	$P=۰/۰۰۶$	$r=-۰/۰۱۶$

با توجه به جدول ۲، بین مؤلفه بی‌انگیزگی با عملکرد تحصیلی رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد ولی بین معدل با مؤلفه‌های انگیزش درونی تحصیلی، انگیزش بیرونی تحصیلی و انگیزش رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

جدول شماره ۳. مقایسه میانگین عملکرد تحصیلی و مؤلفه‌های انگیزش در افراد مذکر و مؤنث مورد مطالعه

متغیر	جنس	میانگین	انحراف استاندارد	سطح معنی‌داری
عملکرد تحصیلی	مؤنث	۱۶/۲۲	۱/۳۲	$t=۵/۱۹$ $df=۲۸۹$ $P<۰/۰۰۱$
	مذکر	۱۵/۴۰	۱/۳۴	
انگیزش درونی تحصیلی	مؤنث	۷۶/۶۹	۱۱/۷۵	$t=۱/۵۲$ $df=۲۸۹$ $P=۰/۱۳$
	مذکر	۷۴/۳۵	۱۴/۳۹	
انگیزش بیرونی تحصیلی	مؤنث	۴۶/۵۳	۶/۷۹	$t=۱/۶۳$ $df=۲۸۹$ $P=۰/۱۱$
	مذکر	۴۵/۲۲	۶/۷۹	
بی‌انگیزگی	مؤنث	۹/۴۶	۵/۱۴	$t=۵/۳۰$ $df=۲۸۹$ $P<۰/۰۰۱$
	مذکر	۱۳/۱۲	۶/۶۷	
انگیزش	مؤنث	۱۳۲/۶۷	۱۵/۳۲	$t=۰/۰۱$ $df=۲۸۹$ $P=۰/۹۹$
	مذکر	۱۳۲/۷۰	۱۹/۲۴	

دارد بکار برده شود. لازم به ذکر است که این ابزار بنا بر نظر Vallerand و همکاران، Fairchild، Cokley و همکاران و کوسیان بهترین ابزاری است که می‌تواند انگیزش تحصیلی را در مقاطع مختلف تحصیلی ارزیابی کند [۱۳-۱۱، ۶].

روایی صوری پرسشنامه انگیزش تحصیلی به تأیید اساتید متخصص رسید. در پژوهش حاضر نیز محاسبه همسانی درونی (آلفای کرانباخ) برای مؤلفه‌های انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی‌انگیزگی (۰/۸۷)، (۰/۷۳)، (۰/۸۲) به ترتیب به دست آمده است.

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ و بعد از نرمال بودن داده‌ها بر اساس آزمون کولمگراف و اسمیرنوف از آزمون‌های همبستگی پیرسون و آزمون t برای گروه‌های مستقل و آنالیز واریانس و رگرسیون چندگانه در سطح معنی‌داری $\alpha=۰/۰۵$ استفاده شد.

یافته‌ها

از ۲۹۱ دانشجوی شرکت‌کننده ۱۶۹ نفر (۵۸/۱٪) دختر و ۱۲۲ نفر (۴۱/۹٪) پسر بودند. تعداد ۱۱۰ نفر (۳۷/۸٪) پزشکی، ۱۰۰ نفر پرستاری و مامایی (۳۴/۴٪)، تعداد ۵۸ نفر (۱۹/۹٪) پیراپزشکی و تعداد ۲۳ نفر (۷/۹٪) بهداشت بودند. بیشترین فراوانی (۳۸/۵٪) مربوط به افراد سال دوم دانشگاه و کمترین فراوانی (۱۱٪) مربوط به افراد سال اول بودند. (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱. توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر حسب

متغیر	جنس، رشته تحصیلی و سال	
	فراوانی	درصد
جنس	مؤنث	۱۶۹
	مذکر	۱۲۲
رشته تحصیلی	پزشکی	۱۱۰
	پرستاری و مامایی	۱۰۰
	پیراپزشکی	۵۸
	بهداشت	۲۳
سال	۱	۳۲
	۲	۱۱۲
	۳	۶۳
	≥ 4	۸۴

با توجه به جدول فوق، میانگین انگیزش و مؤلفه‌های آن در افراد سال اول دانشگاه نسبت به سایر افراد بیشتر می‌باشد و از نظر آماری تفاوت معنی‌داری بین میانگین انگیزش درونی تحصیلی و انگیزش در افراد مورد مطالعه برحسب سال مشاهده شد نتیجه آزمون تعقیب رنج توکی نشان داد که میانگین انگیزش درونی و انگیزش تحصیلی در افراد سال اول نسبت به نسبت به سایر افراد به‌طور معنی‌داری بیشتر است (به ترتیب $P=0/002$ و $P=0/007$).

جدول شماره ۵. مقایسه میانگین مؤلفه‌های انگیزش در افراد مورد مطالعه بر حسب رشته تحصیلی

مؤلفه	رشته تحصیلی	میانگین	انحراف استاندارد	سطح معنی‌داری
انگیزش درونی تحصیلی	پزشکی	۷۶/۳۲	۱۳/۳۹	F=۱/۴۴ df=۳ P=۰/۲۳
	پرستاری و مامایی	۷۳/۷۳	۱۲/۰۶	
	پیراپزشکی	۷۶/۷۱	۱۴/۴۹	
	بهداشت	۷۸/۸۷	۹/۵۵	
	جمع کل	۷۵/۷۱	۱۲/۹۵	
انگیزش بیرونی تحصیلی	پزشکی	۴۶/۶۷	۶/۷۴	F=۱/۳۷ df=۳ P=۰/۲۵
	پرستاری و مامایی	۴۵/۴۰	۶/۵۳	
	پیراپزشکی	۴۵/۰۷	۷/۸۹	
	بهداشت	۴۷/۵۲	۴/۹۲	
	جمع کل	۴۵/۹۸	۶/۸۱	
بی‌انگیزگی	پزشکی	۱۰/۴۷	۶/۰۵	F=۳/۰۲ df=۳ P=۰/۰۳
	پرستاری و مامایی	۱۲/۴۳	۵/۹۳	
	پیراپزشکی	۹/۹۸	۶/۵۲	
	بهداشت	۹/۷۸	۴/۹۹	
	جمع کل	۱۰/۹۹	۶/۰۹	
انگیزش	پزشکی	۱۳۳/۴۶	۱۸/۴۷	F=۰/۶۰ df=۳ P=۰/۶۲
	پرستاری و مامایی	۱۳۱/۵۶	۱۴/۸۹	
	پیراپزشکی	۱۳۱/۷۶	۱۹/۰۴	
	بهداشت	۱۳۶/۱۷	۱۳/۳۰	
	جمع کل	۱۳۲/۶۸	۱۷/۰۴	

با توجه به جدول ۳، میانگین عملکرد تحصیلی، انگیزش درونی تحصیلی و انگیزش بیرونی تحصیلی در افراد مؤنث نسبت به مذکر بیشتر می‌باشد ولی میانگین بی‌انگیزگی و انگیزش در افراد مذکر بیشتر است. از نظر آماری تفاوت معنی‌داری بین میانگین عملکرد تحصیلی و بی‌انگیزگی در افراد مذکر و مؤنث مورد مطالعه مشاهده شد ($P<0/001$) (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۴. مقایسه میانگین مؤلفه‌های انگیزش در افراد مورد مطالعه بر حسب سال تحصیل

مؤلفه‌ها	سال	میانگین	انحراف استاندارد	سطح معنی‌داری
انگیزش درونی تحصیلی	۱	۸۱/۶۳	۱۰/۰۷	F=۳/۳۹ df=۳ P=۰/۰۰۲
	۲	۷۶/۰۷	۱۳/۱۲	
	۳	۷۲/۹۰	۱۴/۰۸	
	≥۴	۷۵/۰۷	۱۲/۲۵	
	جمع کل	۷۵/۷۱	۱۲/۹۵	
انگیزش بیرونی تحصیلی	۱	۴۸/۰۶	۶/۲۰	F=۱/۷۴ df=۳ P=۰/۱۶
	۲	۴۵/۴۵	۶/۷۲	
	۳	۴۶/۷۳	۶/۲۷	
	≥۴	۴۵/۳۳	۷/۴۱	
	جمع کل	۴۵/۹۸	۶/۸۱	
بی‌انگیزگی	۱	۱۲/۶۵	۷/۸۱	F=۱/۰۶ df=۳ P=۰/۳۷
	۲	۱۰/۷۰	۶/۳۰	
	۳	۱۱/۲۵	۵/۹۴	
	≥۴	۱۰/۵۶	۵/۱۱	
	جمع کل	۱۰/۹۹	۶/۰۹	
انگیزش	۱	۱۴۲/۳۴	۱۶/۶۵	F=۴/۱۰ df=۳ P=۰/۰۰۷
	۲	۱۳۲/۲۲	۱۶/۸۷	
	۳	۱۳۰/۸۹	۱۷/۰۱	
	≥۴	۱۳۰/۹۶	۱۶/۵۲	
	جمع کل	۱۳۲/۶۸	۱۷/۰۴	

با توجه به جدول فوق، میانگین انگیزش درونی تحصیلی، انگیزش بیرونی تحصیلی و انگیزش در افراد رشته بهداشت نسبت به سایر افراد بیشتر می‌باشد و میانگین بی‌انگیزگی در افراد رشته پرستاری و مامایی بیشتر است و از نظر آماری تفاوت معنی‌داری بین میانگین بی‌انگیزگی در افراد مورد مطالعه برحسب رشته تحصیلی مشاهده شد ($P=0/03$). نتیجه آزمون تعقیب رنج توکی نشان داد که میانگین بی‌انگیزگی در افراد رشته پرستاری و مامایی به‌طور معنی‌داری بیشتر است (جدول شماره ۵).

بحث

نتایج ارتباط بین ابعاد انگیزش با عملکرد تحصیلی نشان داد که مؤلفه‌های انگیزش درونی و بیرونی با عملکرد تحصیلی رابطه معناداری ندارد. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های خدا پناهی و همکاران^[۱۴]، طالب پور و همکاران^[۱۵]، ادهمی و همکاران^[۱۶] و بخشی از یافته‌های شیخ‌الاسلامی و خیر^[۱۷] که بین انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی‌داری مشاهده نکردند همسو ولی با یافته‌های لئون دری^[۱۸] همسو نمی‌باشد. اما مؤلفه بی‌انگیزگی با عملکرد تحصیلی رابطه منفی معنی‌داری داشت. نتایج حاصل از این فرضیه با نتایج حاصل از تحقیق شیخ‌الاسلامی و خیر^[۱۷] در مورد ارتباط بین باورهای انگیزشی و راهبردهای شناختی، که نتیجه گرفته بودند جهت‌گیری بی‌انگیزگی دارای ارتباط منفی و معنی‌دار با راهبردهای حافظه‌ای است همسو است.

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده بین دانشجویان دختر و پسر در زمینه میزان و الگوی انگیزشی تفاوت وجود دارد به این صورت که میانگین نمره انگیزش درونی و بیرونی در دختران نسبت به پسران بیشتر بود اما این تفاوت از لحاظ آماری معنادار نبوده است. اما میانگین نمره بی‌انگیزگی در دانشجویان پسر نسبت به دانشجویان دختر برتری داشته که این برتری فقط در بی‌انگیزگی معنادار بوده است. این یافته با نتایج مطالعات رضایی و سیف^[۱۹] حسینی نسب و وجدان پرست^[۲۰]، رضویان شاد^[۲۱]، لواسانی^[۲۲] کیوان زاده و همکاران^[۲۳] و ساعی^[۲۴] که تفاوت‌ها را در مورد اکثر متغیرهای انگیزشی به نفع دانش‌آموزان دختر نشان داده و همچنین پژوهش‌های رشیدی نژاد و مرتضوی^[۲۵]، هومن و عسگری^[۲۶] که نشان می‌دهند، دختران انگیزه پیشرفت بیشتری نسبت به پسران دارند، همخوانی دارد. واحدی و همکاران نیز در مقاله ارتباط انگیزش و پیشرفت تحصیلی نشان داد که دانشجویان پسر بی‌انگیزشی بالاتری نسبت به دختران داشتند^[۲۷]. این تفاوت شاید به این دلیل باشد که دختران در انجام تکالیف پشتکار بیشتری دارند و در پیشرفت درسی خود

حساس‌تر هستند. البته در این میان، عوامل دیگری نیز دخیل هستند که باید در نظر گرفته شوند. نتایج در زمینه تفاوت الگوی انگیزش در دانشجویان دانشکده‌های مختلف نشان داد که میانگین نمره انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و انگیزش در دانشجویان رشته بهداشت نسبت به دانشجویان سایر دانشکده‌ها بیشتر می‌باشد و میانگین نمره بی‌انگیزگی در دانشجویان دانشکده پرستاری مامایی نسبت به دانشجویان سایر دانشکده‌ها بیشتر است و از نظر آماری تفاوت معنی‌دار فقط در مورد بی‌انگیزگی در دانشجویان مورد مطالعه برحسب دانشکده محل تحصیل مشاهده شد. و نتیجه آزمون تعقیب توکی این تفاوت را در دانشجویان دانشکده پرستاری مامایی نسبت به دانشجویان پیراپزشکی نشان داد. یافته دیگر این پژوهش در ارتباط با تفاوت الگوی انگیزش در دانشجویان برحسب سال تحصیلی بود که نتایج نشان داد میانگین انگیزش درونی و انگیزش در دانشجویان سال اول نسبت به سایر دانشجویان بیشتر می‌باشد و از نظر آماری بین میانگین نمره انگیزش درونی و انگیزش در دانشجویان مورد مطالعه برحسب سال تحصیلی تفاوت معنی‌داری مشاهده شد. این نتایج با یافته‌های مطالعه واحدی که نشان داد دانشجویان سال اول در تنظیم درون فکن با دانشجویان سوم تفاوت معنی‌داری داشتند و مطالعه بخشنده و همکاران که نشان داد بین انگیزه و ترم تحصیلی ارتباط معنی‌دار و معکوس آماری وجود دارد همسو است^[۲۷،۲۸]. چون این مطالعه بر روی دانشجویان شاغل به تحصیل در حیطه‌های پزشکی، پیراپزشکی و بهداشت انجام شده لذا باید در تعمیم نتایج به سایر دوره‌ها، رشته‌ها و مقاطع تحصیلی احتیاط لازم اعمال شود. از آنجاکه پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی با سلامت جامعه ارتباط دارد پیشنهاد می‌شود مسئولان و برنامه ریزان آموزش پزشکی به مؤلفه‌های انگیزش توجه بیشتری مبذول دارند. همچنین پیشنهاد می‌گردد دانشجویان بی‌انگیزه شناسایی شده و کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی لازم جهت افزایش انگیزه تحصیلی این دانشجویان برگزار گردد.

نتیجه‌گیری

با شناسایی ابعاد و نقش عوامل انگیزشی در عملکرد تحصیلی دانشجویان و عوامل کاهنده و افزایش‌دهنده انگیزش تحصیلی می‌توان مداخلات آموزشی و برنامه‌های توانمندسازی را از سوی مراکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی و حوزه‌های دانشجویی فرهنگی، به‌ویژه برای دانشجویان شاغل به تحصیل در حوزه سلامت مدنظر قرارداد.

تقدیر و تشکر

محققان از تمامی کسانی که در به سرانجام رسیدن این پژوهش همکاری داشته‌اند به‌ویژه دانشجویان شرکت‌کننده در این مطالعه کمال تشکر و قدردانی را دارند.

تأییدیه اخلاقی

این مقاله حاصل بخشی از پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد می‌باشد

تعارض منافع:

هیچ گونه تعارض منافی در این مطالعه وجود ندارد.

منابع مالی

از منابع مالی هیچ شخص حقیقی و حقوقی استفاده نشده است.

References

1. Pintrich PR, Schunk DH. Motivation in Education: Theory, Research, and Applications. translate. Shahraray M. Tehran: Elm Pub; 2006.
2. Pintrich PR, Schunk DH. Motivation in Education: Theory, Research, and Applications. 2nd ed. Upper saddle River, NJ: Pearson Education. 2002p.145-60.
3. Ryan M, Deci L. Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. Contemp Educ Psychol 2000; 25(1): 54-67.
4. Deci EL, Ryan R. Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York: Plenum. Press; 1985: 45-54.
5. Talebi H, Abedi A, Sadrzdeh O. Construction and Validation of a Scale to measure students' academic motivation thirty university experts on the basis of self-determination theory. Journal of *New Educational Approaches* 2012; 7(1): 137-153. [Persian]
6. Vallerand R, Pelletier L, Briere N, Senecal C, Vallieres E. The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and motivation in education. Psychol Test Assess Model 1992; 52: 1003-17.
7. Deci EL, vallerand RJ, Pelletier LG, Ryan RM. Motivation and education: The self-determination perspective. Educational Psychologist 1991; 26, 325-346.
8. Weiner B. An Attribution Theory of Motivation and Emotion. 1986. New York; Springer-Verlag.
9. Zimmerman Bj, Martinez-pons M. Perceptions of efficacy and strategy use in the self- regulation of learning. In D. H. schunk & J. L. Meece (Eds.), student perceptions in the classroom. 1992; Hillsdale, Nj: Erlbaum. pp.185-207.
10. Ebrahimi ghavam S, Khaghanizadeh M, The role of motivation in learning. Scientific Journal of Education strategies in Medical Sciences 2009;1(1): 1-9. [Persian]
11. Kavousian J, Kaivar P, Shahraray M, Shaykhi fini A, Farzad V. Standardization of academic motivation scale Valerand. Journal of Educational Sciences Shahid Chamran University 2010; 88: 103-30. [Persian]
12. Fairchild AJ, Horst SJ, Finney SJ, Barron KE. Evaluating new and existing validity evidence for the academic motivation scale. Contemp Educ Psychol 2005; 30: 331-358.
13. Cokley K, Bernard N, Cunningham D, Motoike J. A psychometric investigation of the academic motivation scale using a United States sample. Meas Eval Couns Dev 2001; 34: 109-19.
14. Khodapanahi MK, Baezat F, Heidari M, Shahidi Sh, The survey figure cognitive guidelines and motive at academic achievement and decline problem collegian psychology. Psychology J 1999;4(4):124-8. [Persian]
15. Talebpoor A, Noori A, Molavi H. The effect cognitive instruction on stay seat, achievement motive and student academic achievement Shahed. Psychology J 2003;6(1):21-9. [Persian]
16. Adhami A, Javadi Y, Haghdoost AA. Relation, instruction possibility and human force sections science with collegian achievement academic Kerman. The Journal of Qazvin University of Medical Sciences and Health Services 2003;22:53-9. [Persian]
17. Sheykholeslami R, khayyer M. The relationship between motivational beliefs and the use of English language learning strategies among students. Journal of Psychology, Shiraz University 2006; 37(1): 22-33.

18. Leondari A, Syngollitov E, Kiosseoglu G. An academic achievement, motivation and future selves. *J Educ Stud* 1998;24(2):153-63.
19. Rezaie A, Saif AA. The role of motivational beliefs, learning strategies and gender in academic performance. *Journal of Education* 2006; 21: 44-86. [Persian]
20. Hossieninasab SD, Vejdanparast H. Examine the relationship between self-esteem and academic achievement of students in basic and human sciences teacher training centers. *Tabriz Faculty of Literature and Human Science* 2002,183, P: 121-6. [Persian]
21. Razavianshad M. Emotional intelligence with social adjustment and academic achievement in third grade tips Tabriz school year 2005-2006 [dissertation]. Tabriz: Faculty of Psychology and Educational Sciences 2006. [Persian]
22. Lavasani M, Darani K. Feature's personal and family relationships with the academic achievement of psychology and educational sciences of Tehran university. *J Psychol Educ Sci* 2005;34 (2): 20-1. [Persian]
23. Keyvanzade M, Keyvanzade G, Lavasani M. Educational activities, achievement motivation, emotional intelligence. *J Educ Psychol Sci* 2008;37(1):99-123. [Persian]
24. Saei R. Industrious, compassionate: Studying the factors affecting academic achievement and agricultural colleges offer appropriate educational approach [dissertation]. Shiraz: University of Shiraz 1999. [Persian]
25. Rashidinezhad H.R, Mortazavi S.M.J. Increased female/male student ratio and the higher academic achievement of the female students of Rafsanjan University of Medical Sciences in academic Year 2003-2004. *Journal Of Rafsanjan University Of Medical Sciences and health services* Summer 2005; 43 (15); 180-5. [Persian]
26. Hooman, HA. Askari A. Preparation and standardization of Achievement Motivation Test . *Journal of Psychological Research* 2001. No 11, P: 9-32. [Persian].
27. Vahedi,S Esmaelpoor, K. Zamanzadeh, V.Ataeezade. A. The nursing students' motivational profile and its relationship to their academic achievement: A person-oriented approach. *Quarterly Journal of Nursing Vision* Spring 2012, First Year;1, (1), P: 36-46. [Persian]
28. Bakhshandeh Bavarsad M. Hakim A. Azimi N. Latifi SM. Ghalvandi H. Nursing Students Viewpoints about Educational Motivation and its Related Factors in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Journal of Research in Medical Education* 2015: 7, (1), P: 35-44. [Persian]